HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

שכח אחד מן החיצונה ולא עירב ודאי פנימית מותרת דאחדא דשא ומשתמשא וחיצונה אסורה אמר ליה רב הונא בריה דרב יהושע לרבא וכי שכח אחד מן הפנימית ולא עירב אמאי שתיהן אסורות לבטיל בר פנימית לבני פנימית ותיתי חיצונה ותשתרי בהדייהו כמאן כרבי אליעזר דאמר אינו צריך לבטל רשות לכל אחד ואחד ° כי קאמינא לרבנן דאמרי צריך לבטל לכל אחד ואחד: רב חסדא ורב ששת כי פגעי בהדי הדדי רב חסדא מרתען שיפוותיה ממתנייתא דרב ששת ורב ששת [א] מרתע כוליה גופיה מפלפוליה דרב חסדא בעא מיניה רב חסדא מרב ששת שני בתים משני צידי רשות הרבים ובאו נכרים והקיפום מחיצה בשבת מהו אליבא דמאן דאמר [ב] אין ביטול רשות מחצר לחצר לא תיבעי לך השתא דאי בעו לערובי מאתמול מצו מערבי אמרת אין ביטול רשות מחצר לחצר הכא דאי בעו לערובי מאתמול לא מצו מערבי לא כל שכן כי תיבעי לך אליבא דמאן דאמר [ג] יש ביטול רשות מחצר לחצר התם דאי בעו לערובי מאתמול מצו מערבי בטולי נמי מצי מבטל אבל הכא דלא מצו מערבי מאתמול בטולי נמי לא מצי מבטל או דילמא לא שנא אמר ליה [א] אין מבטלין מת נכרי בשבת מהו אליבא דמאן דאמר שוכרין לא תיבעי לך השתא תרתי עבדינן חדא מיבעיא אלא כי תיבעי לך אליבא דמ"ד אין שוכרין תרתי הוא דלא עבדינן הא חדא עבדינן או דילמא לא שנא אמר ליה [ב] אני אומר מבטלין והמנונא אמר אין מבטלין: אמר רב יהודה אמר שמואל [ג] נכרי שיש לו פתח ארבעה על ארבעה פתוח לבקעה אפילו מכנים ומוציא גמלים וקרונות כל היום כולו דרך מבוי אין אוסר על בני מבוי מ"ט בפיתחא דמיחד ליה בההוא ניחא ליה איבעיא להו פתוח לקרפף מהו א"ר נחמן בר אמי משמיה דאולפנא

אפי'

שכח אחד מן החיצונה ולא עירב. בהא מודי שמואל דמבטלי בני חיצונה לבני פנימית אותו רשות שבא להן לתוכן ע"י הרגל עירובן משום דאמר לה לתקוני שתפתיך ולא לעוותי והכי מפרש לה בסוף פירקין [עה:]. והאי דבעינן ביטול אליבא דרבי עקיבא אמרה רבא למילתיה דאי לרבנן בלאו ביטול נמי אמרה לה פנימית הכי ועקרה לה לעירוב משום דמעוותי בה אבל ר"ע אמר דבעיא לבטולי בשילהי פירקין [שם] וכי שכח בן פנימית ליכא למימר הכי דליבטל לבני פנימית ותיחוד דשא ותשמש (א) דלא מצי למימר לתקוני שתפתיך ולא לעוותי שהרי תחילת העיוות ע"י בן פנימי בא: **כמאן כר' אליעזר.** רבא קא מהדר ליה לרב הונא כמאן קאמרת למילתך כר"א דאמר אינו צריך כו'. בשילהי עושין פסין (ד) אוקימנא הכי: **ממתנייתא דרב ששת.** שהיו משניות סדורות לו וירא רב חסדא שלא יקשה לו ממשנה על משנה ויאמר לו לתרצן: **מפלפוליה.** חריף וסבר (ה) היה ביותר ועמוק בשאלותיו: **והקיפום.** סתמו רה"ר מכאן ומכאן ונשאר לפני ב' הבתים כעין חצר שהבתים פתוחות לה: **מהו.** שיבטל זה רשותו לזה ויהא מותר להוציא מביתו לכאן דהא קיי"ל בפירקא תניינא (דף כ.) כל מחיצות הנעשות בשבת בין בשוגג בין במזיד שמה מחיצה וכ"ש הכא דנכרים עבדוה: **אליבא דמאן דאמר אין ביטול רשות מחצר לחצר.** ואוקימנא (ו) טעמא משום דאין אוסרין (ב) ואין מבטלין ואע"ג דאי בעו לערובי הוו מערבי אלמא תרתי בעינן אוסרין ומערבין: **לא תיבעי לך.** דכ"ש דהכא לא הא ולא הא דלא הוו אוסרין זה על זה אתמול ולא תורת עירוב היתה לכאן: **כי תיבעי לך אליבא דמאן דאמר יש ביטול.** ואע"ג דאין אוסרין מאי מי אמרינן התם הוא דאי בעו לערובי הוו מערבי ואע"ג דתרתי ליכא חדא מיהא איכא אבל הכא דאפילו חדא ליכא לא או דלמא מדאהא לא קפיד אהא נמי לא קפיד: **אין מבטלין.** דחדא מיהא בעינן: **מת נכרי בשבת.** הא נמי בעא מיניה שני ישראלים ונכרי הדרים בחצר ולא שכרו ולא עירבו ומת נכרי בשבת מהו לבטל זה לזה: **אליבא דמ"ד.** לעיל בפרקין (דף סה:) היכא דאתי נכרי בשבת שוכרין הימנו ואח"כ מבטלין לא תיבעי לך: **השתא תרתי עבדינן.** שכירות וביטול חדא מיבעיא: **אני אומר מבטלין.** ולא דמיא להאיה דלעיל (ז) דהכא אי בעי מיגר וערובי מאתמול מלי עבדי: **והמנונא אמר אין מבטלין.** כיון דאי בעו ערובי מאתמול לא מלי עבדי בלא שכירות אין ביטול אלא במקום עירוב: **בההוא ניחא ליה.** משום דאיכא אורחא טפי ממבוי: **דאולפנא.** ששמע מרבו ורבו מרבו:

אפי'

שכח אחד מבני חיצונה ולא עירב עמהן. בהא מודה שמואל דמבטלין בני חיצונה לבני הפנימית אותו רשות שיש להן בתוכן על ידי הרגל עירובן משום דאמרה לתקוני שתפתיך ולא לעוותי והכי מפרש בשילהי פירקין והא דבעיא ביטול אליבא דר"ע אמר רבא למילתיה דאי לרבנן בלא ביטול נמי אמרי לה לפנימית הכי ועקרה לעירוב' משום דמעוותי לה אבל ר' עקיבא (ג) דבעי לבטולי בשילהי פירקין וכי שכח אחד מן הפנימית ליכא למימר הכי לבטל לבני פנימית ותיחוד דשא ותשמש דלא מצי למימר לתקוני שתפתיך ולא לעוותי דבעיא ביטול שהרי תחילת [העיוות] ע"י בן הפנימית הוא בא כל זה לשון הקונט' וא"ת ורבא מנא ליה דשמואל מוקי לה כר"ע דבעי' ביטול דלמא כרבנן דסרו לקמן בלא ביטול וי"ל משום דשמעינן ליה לשמואל דאמר אוסרין ומערבין ומבטלין ב' חצירות זו לפנים מזו ולא מתוקם אלא (ד) בהכי וא"ת וכי שכח אחד מבני פנימית ולא עירב ומבטל לבני פנימית אמאי אתיא חיצונה ואסרה עלייהו משום עירוב המרגילה לתוכה הא אמר לעיל בפרק מי שהוציאוהו (דף מח:) דלא אמרו דיורין להחמיר י"ל דהאיה דלעיל ליכא שום פשיעותה אבל הכא הפנימית פשעה ועותה את עצמה:

כמאן כר' אליעזר כו'. לעיל בשמעתין כשנתנו עירובן בחיצונה ושכח א' מן החיצונה ולא עירב לא מצי למיפרך הכי דלימא דמצי מבטל בן חיצונה לבני החיצונה ותיתי פנימית ותשתרי בהדייהו דהכא ליכא דיורי חיצונה בפנימית אלא ע"י עירוב המרגילה לא חשיב ביטולי רשות מחצר לחצר כיון דמאליהן משתרו בני חיצונה ע"י שמבטל בן פנימי לבני פנימית (ה) כראב"י דאמר אין צריך לבטל רשות לכל אחד וא' אבל לעיל דפנימית אוסרת החיצונה ע"י דריסת הרגל שלה אע"ג דא"צ לבטל לכל אחד ואחד חשיב ליה ביטול רשות מחצר לחצר:

אני אומר מבטלין. פי' בקונטרס דלא דמיא להאיה דלעיל היכא דאתא נכרי בשבתא (ו) דהכא אי בעו מיגר וערובי מאתמול מלו עבדי ורב המנונא אמר אין מבטלין כיון דאי בעו לערובי מאתמול לא מלו מערבי בלא שכירות אין ביטול אלא במקום עירוב עד כאן לשון הקונט' ותימה דלעיל (דף סו.) פשיטא לן היכא דאתא נכרי מאתמול דמבטלין ואוסרין ומערבין קרינן ביה דאמר לעיל ואי דאתא נכרי מאתמול לוגר מאתמול י"ל דסוגיא דלעיל כרב ששת דאמר הכא דמבטלין ומיהו קשה דמשמע הכא דפשיטא לן אפי' לרב ששת דתרתי לא עבדינן ודוקא מת הוא דמבטלין אבל לא מת דבעי תרתי שכירות וביטול לא עבדינן ולעיל פשיטא לן בדאתא מאתמול דבשבת שוכרין ומבטלין ודוקא באתא בשבת קאמר שמואל דאין מבטלין ונראה לפרש דהכא באתא בשבת ומת בשבת איירי וכן משמע הלשון דקאמר כי תיבעי לך אליבא דמאן דאמר אין שוכרין תרתי הוא דלא עבדינן ובאתא נכרי בשבת נחלקו ועל זה מיבעיא ליה כשמת אי עבדינן חדא אי לא וא"ת כי לא מת נמי תסגי בחדא בביטול לחודיה דהוה יחיד במקום נכרי וי"ל כדפי' לעיל דלא משתרי בביטול לחודיה כשמתרצה הנכרי לשכור כיון דאם לא היה מתרצה לא היה מותר משום דאם כן בטלת תורת עירוב אי נמי רב חסדא כר' מאיר סבירא ליה דאסר יחיד במקום נכרי ומיהו לפי טעם זה אחרון לא יתכן לומר (ז) אליבא דמאן דאמר אין שוכרין דקאמר (ח) (אני אומר מבטלין) היינו שמואל דממה נפסק לשמואל סגי בביטול דאיהו קאמר הלכה כראב"י וקאמר שמואל לעיל דאין מבטלין ש"מ דאפי' חדא לא עבדינן לשמואל אלא היינו ר' אסי דאמר לעיל לא נשכור: **אני** אומר מבטלין. אף על גב דבשני בתים אין מבטלין התם ליכא לא אוסרין ולא מערבין שהיא רה"ר מבעוד יום אבל הכא אוסרין איכא וגם מערבין עד שיבא הנכרי א"כ גבי שני בתים לא היה לו כח מבעוד יום לעשות אותו ביטול שעושה עכשיו אבל הכא מבעוד יום היה בו כח לבטל:

וישראל

עין משפט נר מצוה

לח א מיי' פ"ב מהל' עירובין הלכה ז טוש"ע או"ח סי' שפא סעיף ה:

לט ב מיי' שם הל' יג וסמג שם טוש"ע או"ח סי' שפג:

מ ג מיי' פ"ה מהל' עירובין הלכה יז טוש"ע או"ח סי' שפט:

רב ניסים גאון

כמאן כר' אליעזר דאמר אין צריך לבטל רשות לכל אחד ואחד, אנא כי קא אמינא כרבנן. עיקר דבריו שלר' אליעזר בסוף פרק עושין פסין, דתנן אמר ר' אילעאי שמעתי מר' אליעזר שאפי' היא כבית כור. וכן שמעתי ממנו אנשי חצר ששכח אחד מהן ולא עירב ביתו אסור מלהכניס ומלהוציא לו ולהם. ופרקינן לא קשיא הא ר' אליעזר והא רבנן, כשתמצא לומר לדברי ר' אליעזר המבטל רשות חצרו לרשות ביתו נמי ביטל. לרבנן המבטל רשות חצרו רשות ביתו לא ביטל.

רבינו חננאל

רב חסדא כי הוה פגע ברב ששת הוה (מתרען) [מרתען] שפוותיה. כלומר היה מתיירא ממנו שמא ישאלנו ממתנייתא דהוו בידיה. ורב ששת הוה (מיתרע) [מרתע] כוליה גופיה מפילפוליה דרב חסדא, שמא ישאלהו. **בעא** מיניה רב חסדא מרב ששת שתי חצירות בשני צידי רשות הרבים והקיפום גוים מחיצה בשבת, אליבא דר' יוחנן דאמר יש ביטול מחצר לחצר מהו, מחדא לחברתה הוא דאמר, דכיון דאיבעי לערובי מאתמול הוה מצי מערב, בטולי השתא מצי בטיל. אבל הכא בהיקיפום גוים מחיצות בשבת דאיבעי לערובי מאיתמול לא מצי מערבי, בטולי השתא נמי לא מצי מבטלי. או דילמא לא שנא. א"ל אין מבטלין. **תוב בעא מיניה מת גוי בשבת מהו.** אליבא דר' יוחנן לא תיבעי לך השתא שוכרין ומבטלין עבדי להו בשבת להני תרתי, חדא אי מבטלין אי לא מיבעיא. כי תיבעי לך אליבא דשמואל דאמר אין שוכרין מאי, תרתי הוא דלא עבדי, אבל הכא בחצר דהוו בה דיורין ישראלים הרבה וגוי, ואסר עלייהו גוי ולא עירובו, דהא אין עירוב מועיל במקום גוי בשבת, ונסתלקה רשותו ונשתיירו ישראלים, מהו שיבטל אחד רשותו ויהא האחר מותר לטלטלי. א"ל (אביי) [רב ששת] אני אומר מבטלין, והמנונא אומר אין מבטלין. **אמר** רב יהודה אמר שמואל גוי שיש לו אפי' פתח ד' טפחים על ד' טפחים פתוח מחצירו לבקעה, כבר סילק רשותו מכל המבוי, ואפילו הוא מכניס ומוציא גמלים וקרונות כל היום דרך מבוי, אינו אוסר על בני המבוי, אלא כעובר דרך הוא חשוב במבוי. מאי טעמא בההוא פיתחא דמיחד ליה טפי ניחא ליה.

מסורת הש"ס

א) [גיר' הערוך מרתת], ב) [לעיל סו: לקמן סח. עה:], ג) [שם], ד) [לעיל כו:], ה) בס"א: וסברן, ו) [לעיל סו:], ז) ר"ל להקיפוה נכרים דחדא לא עבדינן. רמא"מ, ח) רש"ל מ"ז ועי' רש"א,

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה שכח וכו' ותיחוד דשא ותשמש. נ"ב ס"א ותבטל חיצונ' לפנימית רשותה: (ב) ד"ה אליבא וכו' דאין אוסרין אין מבטלין: (ג) תום' ד"ה שכח וכו' אבל ר' עקיבא אמר בשילהי פירקין דבעי לבטולו וכי שכח: (ד) בא"ד ולא מתוקם אלא כר' עקיבא וא"ת: (ה) ד"ה כמאן וכו' לבני פנימית לר' אליעזר דאמר: (ו) ד"ה אני אומר וכו' דלעיל היכא דאתא עו"ג בשבתא. נ"ב וקשה לי לפ"ז דתוספות היו מפרשים מה שפירש"י ול"ד להא דלעיל פי' היינו על היכא דאתא עו"ג בשבתא דא"כ ה"ל לתרץ בקיצור משום דהתם תרתי והכא חדא כסברת בעל איבעיא בעצמו דהאה פשיט למותר [ע"כ נראה דמה שפירש רש"י] ולא דמי להאיה דלעיל קאי [אהיכא דבאו עו"ג והקיפוה מחיצה בשבת דאין מבטלין דהתם ג"כ אינו אלא חדא וכעין] שהקשו התוס' לקמן בדיבור שאחר זה ועל זה תירץ רש"י דהכא אי בעי מיגר ועירובי מאתמול מלי עבדי ר"ל דרש"י פי' ג"כ היכא דאתא עו"ג בשבת והא דקאמר אי בעי מיגר ועירובי מאתמול פי' אי הוה בא העו"ג מאתמול מה שאין כן לעיל דמאתמול לא הוה מחיצה כלל וכעין זה כתבו התוס' לעיל דף סו בד"ה ואי דאתא וכו' דאף על גב דלא רצה העו"ג להשכיר מאתמול אכתי מערבין קרינא ביה דאם היה רוצה העו"ג היו יכולין לערב ה"ה הכא נמי משום [דאי הוה בא העו"ג מאתמול היו יכולין להשכיר ולערב מצי מיגר וערובו מאתמול קרינא ביה]: (ז) בא"ד לא יתכן לומר כי תבעי לך אליבא דמאן דאמר אין שוכרין דהיינו שמואל כצ"ל ותיבת דקאמר אני אומר מבטלין נמחק:

גליון הש"ס

גמ' כי קאמינא לרבנן דאמרי צריך לבטל. עי' לקמן סח ע"ב תוס' ד"ה רב אשי: